

FACILITETS- OG AKTIVITETSANALYSE I GENTOFTE KOMMUNE

Notat / August 2023

Niels Anton Toftgård og
Peter Forsberg

Idrættens
Analyseinstitut

FACILITETS- OG AKTIVITETS- ANALYSE I GENTOFTE KOMMUNE

Titel

Facilitets- og aktivitetsanalyse i Gentofte Kommune

Forfatter

Niels Anton Toftgård og Peter Forsberg

Rekvirent

Gentofte Kommune

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Popartic

Udgave

1. udgave, Aarhus, august 2023

Pris

Rapporten kan downloades gratis på www.idan.dk

ISBN

978-87-93784-98-7 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	6
Del 1: Rammer til sport og motion i Gentofte Kommune	7
En fuldt udbygget kommune	7
Arenaer til idræt, sport og motion.....	7
Skoler og skolegårde.....	11
Del 2: Borgernes sports- og motionsvaner.....	13
Mange borgere i Gentofte Kommune er idrætsaktive	13
Idrættens organisering	14
Deltagelse i idrætsaktiviteter.....	15
Brug af faciliteter og arenaer til sport og motion.....	17
Opsummering.....	19
Del 3: Udfordringer, dilemmaer og indsatser	21
Tilbud og aktiviteter til borgere	21
Behov og tendenser i arenaer til sport og motion	22
Natur og grønne områder.....	26
Afrunding	28
Referencer	29
Bilag 1: Udvalgte eksempler på idrætsbyggeri.....	30

Indledning

Gentofte Kommune har nedsat 'Opgaveudvalget Fremtidens Idrætsfaciliteter', som skal formulere principper, som Kommunalbestyrelsen kan anvende til at prioritere mellem forskellige faciliteter til kommunens idrætsliv. Faciliteter dækker i denne sammenhæng over idrætsanlæg, grønne områder og skolegårde, men der kan også være fremtidige muligheder i allerede eksisterende kommunale og private bygninger.

Dette notat indgår i Opgaveudvalgets proces ved at danne overblik over viden om fremtidens idrætsfaciliteter med afsæt i Gentofte Kommunens situation som en fuldt udbygget kommune. Notatet har afsæt i eksisterende viden og har fokus på tendenser i borgernes idrætsvaner samt faciliteter til sport og motion.

Notatet består af tre dele. Første del fokuserer på Gentofte Kommune med særligt fokus på arenaer og steder til sport og motion, mens anden del beskriver overordnede tendenser i borgernes idrætsvaner i Gentofte Kommune. Med baggrund i del 1 og 2 skitseres i del 3 en række udfordringer, dilemmaer og indsatser.

Del 1: Rammer til sport og motion i Gentofte Kommune

Notatet indledes med et kort afsnit, som fremhæver centrale forhold for sport og motion i Gentofte Kommune. Det vedrører forhold om kommunens geografi og borgere samt arealer til sport og motion.

En fuldt udbygget kommune

Gentofte Kommune har 74.838 indbyggere pr. 2023 og dækker et areal på 25,6 kvm. Kommunen har 17. flest borgere blandt landets kommuner, mens kommunen omvendt er 11. mindste målt på areal. Det er således kun i Frederiksberg, Københavns og Rødovre Kommune, at der bor flere borgere pr. kvm end i Gentofte Kommune. Den høje befolkningstæthed skaber nogle særlige betingelser for idrætten i kommunen, da der er begrænsede muligheder for at udbygge eller anlægge nye faciliteter. Det er en betingelse, som Gentofte Kommune deler med en række andre hovedstadskommuner.

En befolkningsprognose viser, at antallet af indbyggere de kommende år vil falde en smule. Frem mod 2033 forventer kommunen et samlet fald på 2.730 borgere, og der vil ske mindre forskydninger i borgersammensætningen. Gruppen af børn og unge (0-19 år) vil falde med 2.095 borgere, mens antallet af voksne fra 20-39 år vil falde med 1.006 borgere. Antallet af 40-59-årige vil falde med 2.712 borgere, mens antallet af borgere over 60 år vil stige med 3.083. Disse forskydninger kan være relevante at tage højde for, da borgere på tværs af aldersgrupper varierer i forhold til valg af aktiviteter såvel som brug af faciliteter. Dette er i fokus i del 2 og 3.

Arenaer til idræt, sport og motion

Dette notat fokuserer på idrætsanlæg, grønne områder samt skoler og skolegårde. Der kan også være potentiale i allerede eksisterende kommunale og private bygninger til idrætsformål. Disse faciliteter vil dog ikke blive medtaget i notatet, da fokus heri er på de førstnævnte områder.

Idrætsanlæg

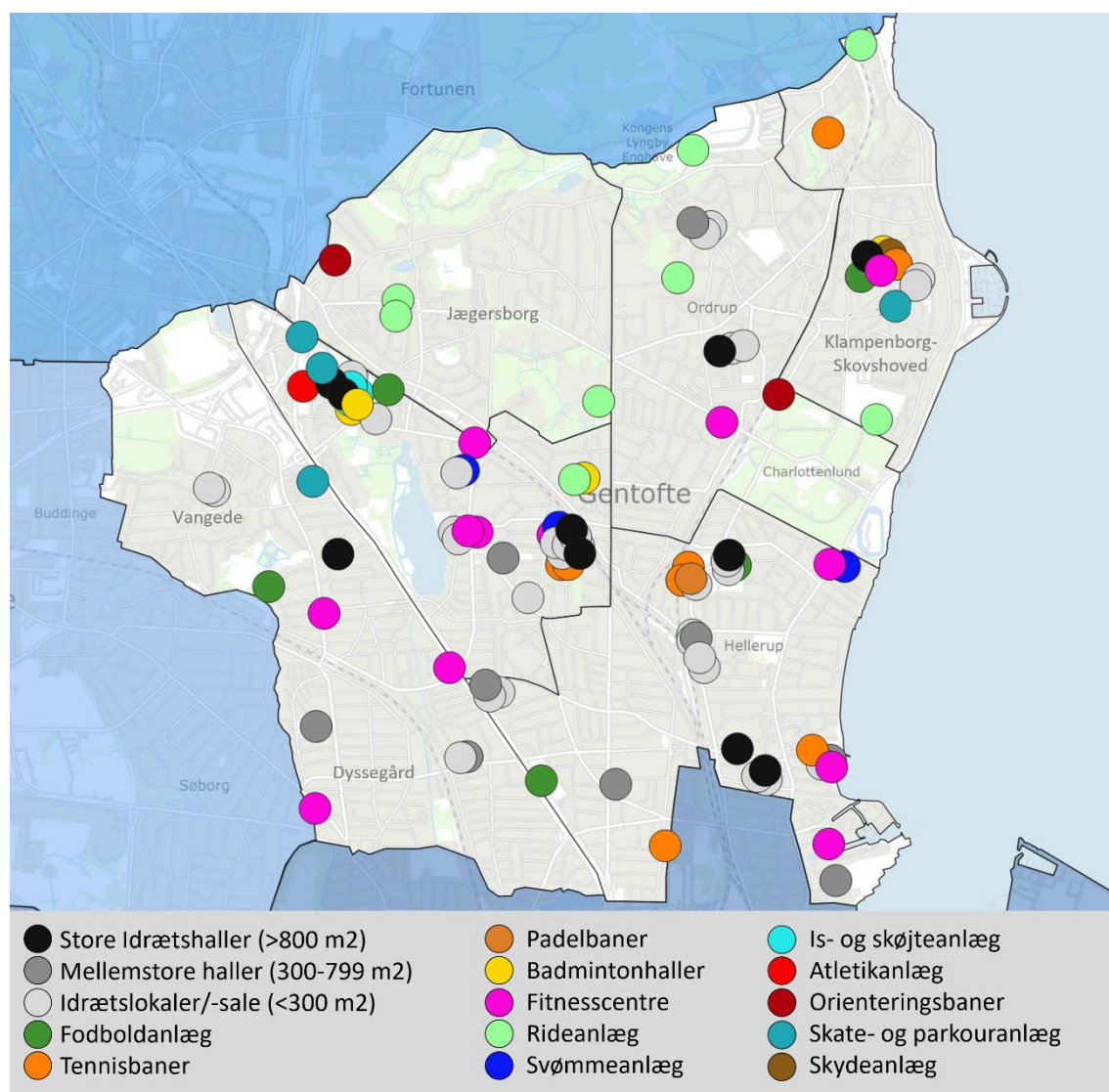
Idrætsanlæg dækker over forskellige typer af anlæg, som blandt andet tæller haller/sale, svømmehaller, indendørs idrætsanlæg, fodboldbaner, udendørs idrætsanlæg samt fitnesscentre/motionsrum. Fokus er på at beskrive dækningen af disse og en række andre anlæg i Gentofte Kommune samt at sammenligne dækningen med landsplan og Region Hovedstaden.

Gentofte Kommune er som nævnt kendetegnet ved at være en fuldt udbygget kommune, og man har de seneste godt tyve år udbygget facilitetsmassen. Et væsentligt aspekt heri var kommunens salg af aktieposten i elektricitetsselskabet NESA i 2004, som resulterede i et realiseret engangsbeløb på ca. 3,6 mia. kr. (netto). En del af disse indtægter blev anvendt til idrætsanlæg, og alene frem til 2009 blev seks nye faciliteter taget i brug – nemlig Hellerup Fritidscenter (stor idrætshal), Ordruphallen (stor idrætshal og to multisale), Skovshoved IF (tennishal), Skovgårdsskolen (idrætshal), Dyssegårdsskolen (idrætshal) samt 1.600 m²

klubfaciliteter på Skovshoved Havn. Siden har også Gentofte Sportspark (tidligere Gentofte Stadion) gennemgået en omfattende renovering og udbygning og fremstår i dag sammen med Kildeskovshallen som kommunens facilitetsmæssige flagskib (Jørgensen, 2009).

De mange nye anlæg udgør en væsentlig del af kommunens idrætsanlæg i dag, om end der også findes mange andre anlæg i kommunen. Kort 1 herunder viser placeringen af idrætsanlæg i Gentofte Kommune for en række af de mest anvendte anlægstyper. Data stammer fra Facilitetsdatabasen.dk¹, der indsamler oplysninger om idrætsanlæg i Danmark. Anlæggene på kortet tæller både kommunalt ejede, selvejende, foreningsejede og privatejede, det er blot gældende, at faciliteten skal være primært dedikeret til idrætsudøvelse, og at faciliteten skal være åben for offentligheden, evt. gennem medlemskab af en offentlig (idræts)forening.

Kort 1: Idrættens faciliteter i Gentofte Kommune

¹ Facilitetsdatabasen er en offentlig tilgængelig database, der er drives i et samarbejde mellem Lokale og Anlægsfonden og Idrættens Analyseinstitut.

Faciliteterne fra ovenstående kort 1 er også præsenteret i nedenstående tabel. Her er de enkelte facilitetskategorier præsenteret som enten anlæg eller baner, da et fodboldanlæg eksempelvis godt kan indeholde flere fodboldbaner. Det kan være relevant med denne sondring, da tabellen også præsenterer forholdstallet 'Antal indbyggere pr. facilitet', hvilket er en beskrivelse af, hvor mange indbyggere i kommunen eller regionen der er pr. bane eller facilitet. Det giver et billede af, hvor relativt mange borgere der er om hver facilitet i kommune eller region inden for hver facilitetskategori.

Tabel 1: Antallet af faciliteter (anlæg eller baner) i Gentofte Kommune

	Antal borgere pr. facilitet			
	Antal faciliteter i Gentofte	Gentofte Kommune	Hele landet	Region Hovedstaden
Idrætslokaler/sale (<300 m²)	32	2.339	2.526	2.774
Tennisbaner, udendørs	32	2.339	2.975	3.372
Baner i badmintonhaller	20	3.742	18.032	10.063
Fodboldbaner	18	4.158	1.297	2.441
Tennisbaner, indendørs	13	5.757	29.515	17.680
Fitnesscentre	12	6.237	3.913	5.359
Store idrætshaller (>800 m²)	10	7.484	3.570	7.033
Små idrætshaller (300-799 m²)	9	8.315	8.908	12.365
Rideanlæg	8	9.355	10.787	19.503
Svømmebassiner	7	10.691	6.947	9.652
Is- og skøjteanlæg	3	24.946	179.775	111.281
Skatefaciliteter	3	24.946	31.896	33.782
Parkouranlæg	2	37.419	55.445	57.327
Orienteringsbaner	2	37.419	24.927	33.189
Atletikanlæg	1	74.838	18.482	30.028
Padelbaner (single og double)	1	74.838	7.071	13.910
Skydeanlæg	1	74.838	7.705	17.517

Tabellen er konstrueret på baggrund af data fra Facilitetsdatabasen.dk, der drives af Idrættens Analyseinstitut og Lokale og Anlægsfonden. I Facilitetsdatabasen er der også registreret en stribe andre facilitetskategorier, men hvis disse ikke findes i Gentofte Kommune, er de ikke taget med i ovenstående tabel.

Tager man afsæt i forholdstallet, så gælder, at facilitetsdækningen i Gentofte Kommune ligger på gennemsnit med den, man finder på landsplan, mens det er noget bedre, end tilfældet er i Region Hovedstaden. I forhold til landsplan og Region Hovedstaden opnår Gentofte Kommune den bedste dækning, når det gælder idrætslokaler/sale (<300 m²), tennisbaner (udendørs og indendørs), baner i badmintonhaller, små idrætshaller (300-799 m²), rideanlæg, is- og skøjteanlæg, parkouranlæg samt skatefaciliteter. Omvendt har Gentofte Kommune den dårligste dækning, når det gælder fodboldbaner, fitnesscentre, store idrætshaller (>800 m²), svømmebassiner, atletikanlæg, orienteringsbaner, padelbaner (single og double) og skydeanlæg.

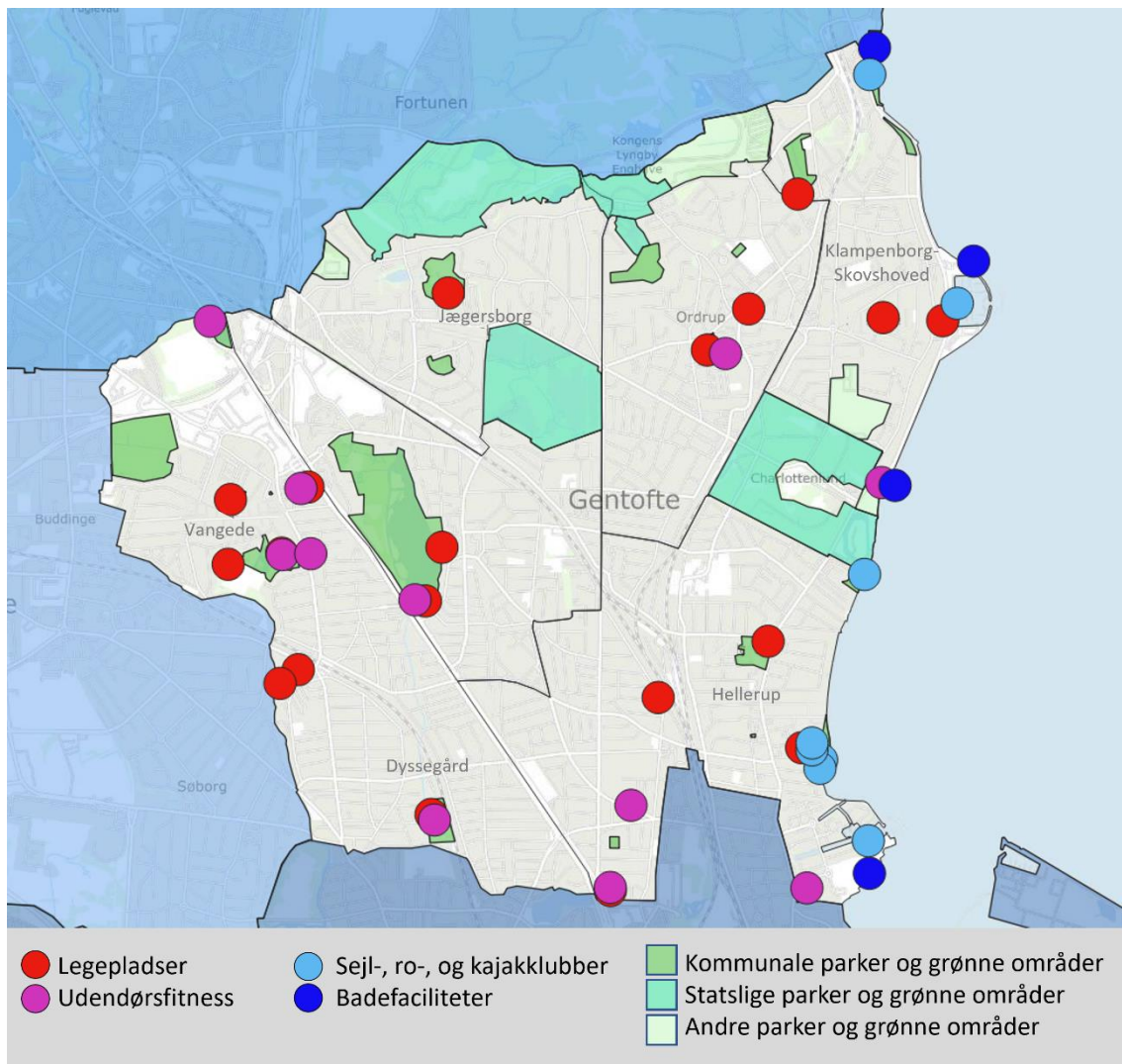
Grønne områder

Grønne områder – eller udendørs områder – har de senere år udviklet sig til at være en betydelig arena for særligt voksnes idrætsdeltagelse, og her er Gentofte Kommune udfordret på to punkter: For det første er kommunen utroligt tæt bebygget, og en stor del af bebyggelsen i kommunen udgøres arealmæssigt af en-families huse med hæk og have, så der er relativt få af de åbne, grønne områder, der ofte findes mellem etagebyggeri. Det kan gøre det svært at finde plads til mindre, let-anlæggelige faciliteter som petanquebaner, multibaner, legepladser, udendørs fitnessfaciliteter, etc. For det andet er de relativt få grønne områder, som kommunen råder over, enten små, bynære parker eller lavtliggende vådområder og søer. Disse lavtliggende vådområder og søer har tidligere været en del af Københavns forsvar under navnet 'Oversvømmelsen' – et langt sammenhængende område, der hurtigt kunne omdannes til en kunstig voldgrav takket være kanaler, dæmninger og vand fra Furesøen. I kanten rundt langs søerne og moserne er der mange stier, legepladser og outdoorfitness-områder, samtidigt med, at områderne i sig selv er populære steder til både vandre- og løbeture, samt mere rolige, rekreative aktiviteter.

Ud over de kommunale arealer er der også fire store, statsejede områder i kommunen. Det drejer sig om Ermelund, Ordrup Krat, Bernstorff Slot og Charlottenlund Slot. Dette er store, sammenhængende grønne arealer og åbne parker, som er åbne for offentligheden, men da de hører under staten, kan kommunen ikke som sådan 'anvende' eller 'tildele' områderne til foreningslivet.

Kysten, der løber langs kommunens østlige grænse, er relativt svært tilgængelig. Langs den sydligste del af kysten (fra Tuborg Havn og op til Charlottenlund Fort) er der mange private grunde, der ligger helt ud til kysten, og langs den nordligste del (fra Charlottenlund Fort og op til Bellevue Strandpark) ligger Kystvejen op ad og udgør selve kystlinjen. Langs Kystvejen er der både cykelsti, sti til rulleskøjter/skateboard og fortov. De få steder, hvor borgerne har adgang til vandet, er der sejl-, kajak- og roklubber, samt havne, havbade og offentlige strande. I den nordlige del af kommunen ligger et større sammenhængende naturområde i form af Ermelunden, Ordrup Krat og skovene ved Bakken, samt hele Jægersborg Dyrehave nord for kommunegrænsen. Her er der mulighed for at komme ud i en større, sammenhængende natur.

Kort 2: Grønne områder og friluftsfaciliteter i Gentofte Kommune

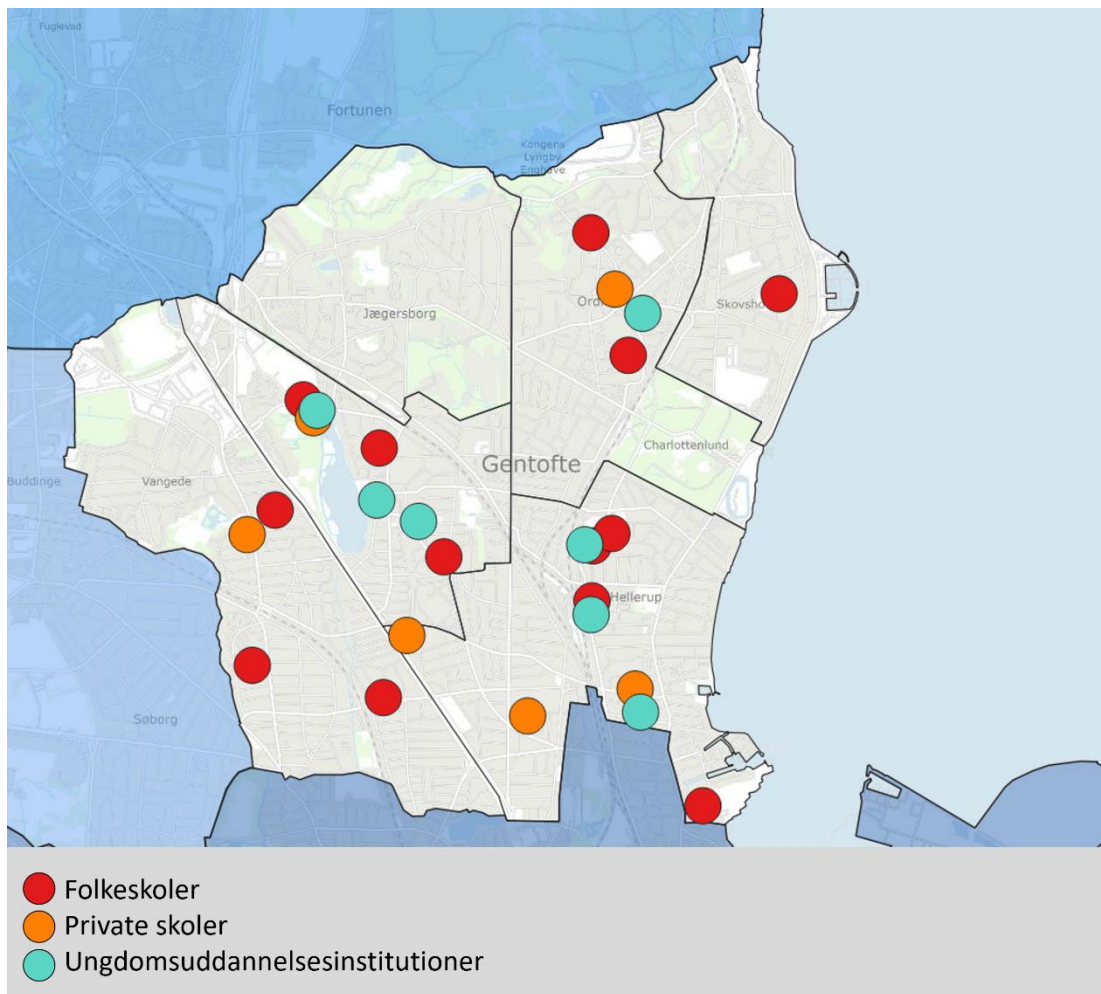

'Andre parker og grønne områder' dækker over Garderhøjfortet, der drives og ejes af en almen fond, Charlottenlund Fort Strandpark, der har staten som grundejer og kommunen som driftsansvarlig, Charlottenlund Travbane, der er privatejet samt Klampenborg Galopbane, der har staten som grundejer og forpagtes privat.

Skoler og skolegårde

I kommunen ligger der også en stribe skoler og uddannelsesinstitutioner. I de tilfælde, hvor disse institutioner har faciliteter, der er åbne for offentligheden evt. via foreningsmedlemskaber, vil disse også fremgå af facilitetsoversigten (kort 1).

Kort 3: Folkeskoler, privatskoler og uddannelsesinstitutioner i Gentofte Kommune

Disse lokationer har ofte legepladser tilknyttet, der er mere eller mindre tilgængelige for offentligheden, ligesom de også ofte er centrum for borgernes idrætsudøvelse, da stedernes haller og sale kan anvendes af foreningsidrætten. Skolegårdene og skolens faciliteter er også ofte arnesteder for mange af de små og mindre aktiviteter, der har behov for nogle legende og lettilgængelige rammer at udvikle sig i. Denne type af faciliteter har normalt ikke haft den store fokus i Idans undersøgelser i kommuner, men i tilfælde, hvor der er begrænset plads, kan det være en væsentlig ressource at aktivere.

Del 2: Borgernes sports- og motionsvaner

I denne del er fokus på borgernes sports- og motionsvaner. Der trækkes på en række forskellige kilder, som introduceres løbende. Fokus er på andelen af aktive i kommunen, idrættens organisering, valg af aktiviteter samt brug af arenaer til sport og motion. Afsnittet rundes af med at beskrive centrale tendenser for henholdsvis børn og unge samt voksne og ældre.

Mange borgere i Gentofte Kommune er idrætsaktive

Undersøgelser af danskernes idrætsdeltagelse viser, at andelen af idrætsaktive borgere i Gentofte Kommune ligger højt. Således viser undersøgelsen 'Danmark i bevægelse', at 78 pct. af de voksne (15 år eller derover) i Gentofte Kommune har været idræts- eller bevægelsesaktive mindst én gang om ugen det seneste år², hvilket er den højeste andel blandt alle landets kommuner (Ibsen, Elmose-Østerlund, & Høyer-Kruse, 2021a). Også undersøgelser i regi af 'Bevæg dig for livet' viser, at Gentofte ligger højt, når man ser på andelen af voksne, der normalt dyrker sport og motion. Gentofte Kommune ligger således i toppen blandt de 29 kommuner, som indgår i 'Bevæg dig for livet', når det gælder idrætsdeltagelse (DIF & DGI, 2021). 'Bevæg dig for livet'-undersøgelserne viser desuden en stabilitet i andelen af idrætsaktive voksne i Gentofte Kommune i perioden fra 2018 til 2021³, og der kan således ikke spores et fald som følge af corona.

Også blandt børn og unge (7-15 år) viser undersøgelser, at Gentofte ligger i top blandt landets kommuner. En undersøgelse i Gentofte Kommune fra 2016 viste en høj idrætsdeltagelse (Pilgaard, 2016)⁴, og et særudtræk fra den seneste sports- og motionsvaneundersøgelse (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022) blandt børn og unge i en række nordsjællandske kommuner⁵ viser en deltagelse på 87 pct., hvilket ligger over landsgennemsnittet på 80 pct. Det har været nødvendigt at lave dette særudtræk, da hverken 'Danmark i Bevægelse' eller 'Bevæg dig for livet' har tal på børn og unges deltagelse i idrætsaktiviteter. Tallene er baseret på flere kommuner, da der ikke er nok respondenter med bopæl i Gentofte Kommune i undersøgelsen, og tallene udtrykker på den måde nærmere et regionalt frem for kommunalt deltagelsesniveau.

Ser man på tværs af børn, unge og voksne, så tegner kurven over idrætsdeltagelsen i Gentofte Kommune en form for 'hængekøje' i den forstand, at de mest aktive aldersgrupper i kommunen findes blandt børn og unge (7-15-årige) samt voksne (over 39 år), mens de mindst aktive borgere findes blandt de 18-39-årige. (se figur 1). Det skal dog nævnes, at flertallet af de 18-39-årige er idrætsaktive, og at andelen af idrætsaktive i denne

---

² Tallet dækker dem der dyrker aktivitet minimum en gang om ugen, ekskl. gang, cykling på hverdagscykel, friluftsliv, rehabilitering, andre fritidsaktiviteter og leg.

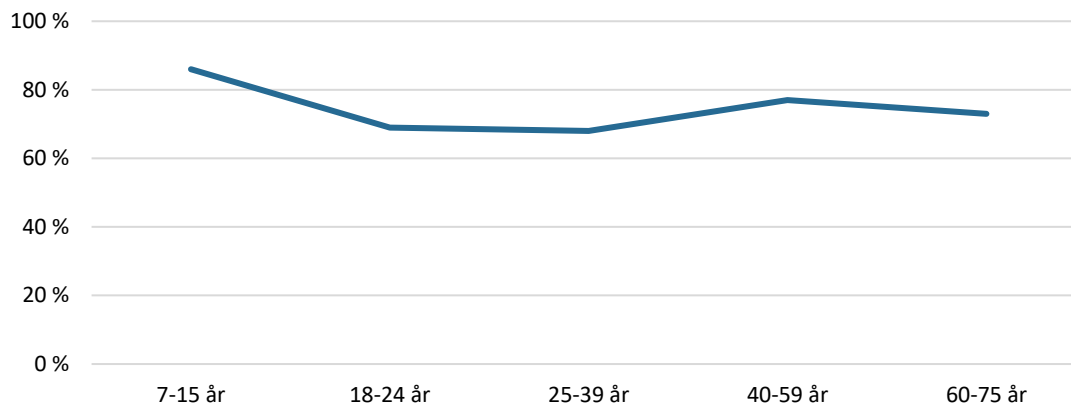
³ Der er foretaget en Bevæg dig for livet-dataindsamling i 2022. Her er svarprocenten meget lav og bevægelsesprocenten samt foreningsprocenten unaturligt høj, hvorfor undersøgelsen er udeladt.

⁴ Undersøgelsen var baseret på 10-16-årige, mens undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner er baseret på børn og unge fra 7-15-årige.

⁵ Kommunerne er Gentofte, Gladsaxe, Lyngby-Taarbæk, Hørsholm, Furesø, Rudersdal, Allerød og Fredensborg. Kommunerne er udvalgt på baggrund af en formodning om, at aktivitetsmønstrene her ligner dem i Gentofte Kommune.

aldersgruppe er højere end tilfældet er i mange andre kommuner, hvor hængekøjen også gør sig gældende. Når det gælder køn, så viser undersøgelserne, at omtrent lige mange mænd og kvinder samt drenge og piger er idrætsaktive.

Figur 1: Andelen af idrætsaktive på tværs af aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen af borgere, der svarer 'ja' til spørgsmålet 'dyrker du normalt sport/motion?' fordelt på aldersgrupper. Kilde: Børn og unge (7-15 år) udgøres af børn og unge fra nordsjællandske kommuner og stammer fra 'Danskernes motions- og sportsvaner 2020', mens voksne (18-24-årige, 25-39-årige, 40-59-årige og 60-75-årige) stammer fra undersøgelser i regi af Bevæg dig for livet (2021-undersøgelsen).

Forskningen viser, at forskellige faktorer influerer på borgernes tilbøjelighed til at være idrætsaktive, og at der blandt voksne primært er tale om strukturelle forhold såsom uddannelse og social baggrund. F.eks. viser undersøgelser i forlængelse af 'Danmark i Bevægelse', at hverken dækningen af faciliteter (målt som antal borgere pr. facilitet i kommunen) eller udgifter til idræt har betydning for andelen af idrætsaktive voksne, og man kan derfor hverken bygge eller investere sig til flere aktive voksne (Ibsen, Elmose-Østerlund og Høyer-Kruse, 2021b). Børn og unge præges især af deres forældres idrætsvaner, og faciliteter kan spille en rolle i forhold til, hvilke aktiviteter som særligt børn og unge dyrker. Blandt børn og unge såvel som voksne kan skræddersyede idrætstilbud og stærke idrætsmiljøer (f.eks. i idrætsforeninger) være med til at øge deltagelsen i enkeltstående aktiviteter og muligvis også have betydning for den samlede idrætsdeltagelse.

Idrættens organisering

Over de seneste år er der sket visse forskydninger i de organiseringsformer og idrætsaktiviteter, som danskerne dyrker. Helt overordnet gælder på landsplan, at der siden 2007 er sket et fald i andelen af børn, unge og voksne, som dyrker foreningsidræt, mens tilslutningen til idræt på egen hånd og i kommercielt regi er steget (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022).

Blandt børn og unge på landsplan er foreningsidrætten (77 pct.) dog fortsat den organiseringsform, som flest er aktive inden for efterfulgt af idræt på egen hånd (67 pct.) og idræt i kommercielt regi (22 pct.) (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022). Tilslutning til foreningsidrætten blandt børn og unge i de nordsjællandske kommuner ligger på niveau med landsplan (79 pct.), mens andelen af aktive på egen hånd (73 pct.) og i kommercielt regi (30 pct.) er højere end på landsplan. Allerede fra omkring 12-årsalderen sker der forskydninger i

måden, børn og unge organiserer deres idræt. Deltagelsen i aktiviteter i kommercielt regi og på egen hånd vinder frem, mens foreningsidrætten omvendt taber terræn.

Blandt voksne i Gentofte Kommune er det klart mest populært at dyrke idræt på egen hånd. Således dyrker knap otte ud af ti (79 pct.) borgere i kommunen selvorganiseret idræt. En del færre Gentofte-borgere er aktive i en idrætsforening (27 pct.) og i kommercielt regi (24 pct.). Mens andelen af aktive voksne på egen hånd og i kommercielt regi i Gentofte ligger over landsplan, så ligger deltagelsen i foreningsidrætten på niveau med landsplan (Ibsen, Elmoose-Østerlund, & Høyer-Kruse, 2021a).

Gentofte synes på den baggrund at være kendetegnet af en gennemsnitlig deltagelse i foreningsidrætten, mens deltagelse i idræt på egen hånd og i kommercielt regi er højere, end man ser i mange andre kommuner. Det skal her nævnes, at det i forhold til deltagelse i de forskellige regi ikke har været muligt at undersøge udviklingen over tid, men medlemstal fra idrætsforeningerne i kommunen viser, at der er sket en stigning i antallet af foreningsmedlemskaber i perioden fra 2018 til 2022 (Centralt Foreningsregister, 2022).

Dertil er det værd at notere sig, at piger i de nordsjællandske kommuner – som det også er tilfældet på landsplan – i højere grad end drenge er aktive i kommercielt regi, mens drenge i højere grad end piger er aktive i foreninger og på egen hånd. Blandt voksne i Gentofte Kommune er flere kvinder aktive i kommercielt regi og på egen hånd, mens der ikke er forskel i mænd og kvinders deltagelse i foreningsidrætten. Medlemstal fra idrætsforeninger i Gentofte Kommune viser en mindre overvægt af drenge og mænd i foreningerne. I 2022 var 56 pct. af medlemmerne således drenge og mænd, mens 44 pct. var kvinder og piger. Frem til de sene teenageår deltager drenge og piger omtrent lige hyppigt i foreningerne, mens mænd især er i overtal blandt 19-24-årige og voksne på 60 år eller derover. Det skal her nævnes, at kønsforskellene er blevet mindsket i perioden fra 2012-2017, mens den har været stabil siden 2018.

Deltagelse i idrætsaktiviteter

Borgerne i Gentofte Kommune dyrker et væld af forskellige idrætsaktiviteter, og man kan i den sammenhæng snakke om nicheidrætter, mellemstore idrætter og store idrætter, som varierer alt efter deres tilslutning. Nicheidrætter udgøres af aktiviteter, som relativt få borgere dyrker (færre end 7 pct.), mellemstore idrætter dyrkes af en del borgere (mellem 7-15 pct.), mens store idrætter dyrkes af mange borgere (over 15 pct.)⁶.

Boks 1 herunder viser store idrætter, mellemstore idrætter og nicheidrætter blandt børn og unge i nordsjællandske kommuner samt voksne i Gentofte Kommune. Hele 12 aktiviteter figurerer som store idrætter blandt børn og unge i de nordsjællandske kommuner. Blandt aktiviteterne finder man facilitetskrævende aktiviteter som svømning, fodbold, gymnastik, badminton og tennis, men også aktiviteter, der kan foregå i hjemmet eller på veje, stier og

---

⁶ Begreberne store idrætter, mellemstore idrætter og nicheaktiviteter er anvendt i undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner fra 2016. Her er begreberne dog benævnt megatrends, ægtetrends og nichetrends og bruges til at beskrive udviklingen i deltagelse i forskellige aktiviteter, som det også er gjort her.

fortove som trampolin, løbehjul, rulleskøjter, løb og gå- og vandreture. Dans, ridning, kampsport og håndbold er også facilitetskrævende aktiviteter og er at finde blandt de mellemstore idrætter, mens man blandt nicheidrætter finder facilitetskrævende aktiviteter som basketball og atletik.

Færre aktiviteter kan kategoriseres som store idrætter, når det gælder voksne i Gentofte Kommune, og aktiviteterne foregår overvejende underdørs (gå- og vandreture, hverdagscykling, løb) og/eller i indendørs træningslokaler, som man blandt andet finder i fitnesscentre (styrketræning, konditionstræning og yoga). Blandt de mellemstore idrætter for voksne finder man svømning, vinterbadning og gymnastik, mens nicheidrætter blandt andet tæller landevejscykling, golf og tennis.

Boks 1: Deltagelse i store idrætter, mellemstore idrætter og nicheaktiviteter

Andele af befolkningen, som har dyrket de respektive aktiviteter regelmæssigt det seneste år:		
	Børn og unge* (7-15 år)	Voksne** (15 år +)
Store idrætter (alle store idrætter medtaget)	Svømning (42 pct.), gå- og vandreture (35 pct.), trampolin (31 pct.), fodbold (30 pct.), løbehjul (28 pct.), løb (25 pct.), styrketræning (22 pct.), skiløb/snowboard/rulleski (18 pct.), gymnastik (18 pct.), rulleskøjter (17 pct.), badminton (17 pct.) og tennis (15 pct.)	Gå- og vandreture (60 pct.), styrketræning (38 pct.), hverdagscykling (36 pct.), løb (29 pct.), konditionstræning (23 pct.) og yoga (16 pct.)
Mellemstore idrætter (alle mellemstore idrætter medtaget)	Dans (13 pct.), mountainbike/gravel bike/BMX (12 pct.), skateboard/wakeboard (11 pct.), esport (11 pct.), spejder/FDF (10 pct.), ridning (10 pct.), åbent vand svømning (9 pct.), fitness- og motionstræning (8 pct.), kampsport (7 pct.) og håndbold (7 pct.)	Meditation (10 pct.), svømning (9 pct.), vinterbadning (9 pct.), gymnastik (8 pct.) og anden holdtræning (7 pct.)
Nicheidrætter (kun udvalgte nicheidrætter er medtaget)	Basketball (6 pct.), crossfit (5 pct.), klatring (5 pct.), yoga/pilates/afspænding (5 pct.) og atletik (4 pct.)	Landvejscykling (6 pct.), crossfit (5 pct.), pilates (5 pct.), åbent vand svømning (5 pct.), fodbold (4 pct.), golf (4 pct.) og tennis (4 pct.)

* Særudtræk fra danskernes motions- og sportsvaner baseret på børn og unge (7-15 år) fra udvalgte nordsjællandske kommuner.

** Fra undersøgelsen "Danmark i Bevægelse" der inkluderer borgere fra 15 år og op (Ibsen, Elmosø-Østerlund, & Høyer-Kruse, 2021a).

I forhold til landsplan er der visse forskelle. Børn og unge i de nordsjællandske kommuner går i langt højere grad til tennis, end tilfældet er på landsplan (15 pct. i Nordsjælland mod 4

pct. på landsplan), mens markant færre spiller håndbold (7 pct. i Nordsjælland mod 13 pct. på landsplan). Man finder også flere aktive børn og unge i de nordsjællandske kommuner inden for svømning, gå- og vandreture, styrketræning, skiløb/snowboard/rulleski, badminton og åbent vand svømning end på landsplan. På landsplan gælder, at flere af de store foreningsaktiviteter som fodbold, gymnastik og håndbold de seneste år har oplevet tilbagegang, mens selvorganiserede aktiviteter som gå- og vandreture, trampolin, løb, styrketræning og rulleskøjter har oplevet fremgang (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022).

Blandt voksne i Gentofte er vinterbadning en markant større aktivitet end på landsplan (9 pct. i Gentofte Kommune mod 3 pct. på landsplan), men også når det gælder de store idrætter, er der generelt lidt flere voksne i Gentofte Kommune, som dyrker de respektive aktiviteter sammenlignet med landsplan. De senere år har tendensen på landsplan været, at gå- og vandring, styrketræning, løb, fitness, cykelsport (landevej, mountainbike og gravel), svømning og yoga dyrkes af flere og flere, mens deltagelsen i gymnastik, fodbold og badminton har været stabil (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022).

Samlet set er tendensen, at danskerne de senere år har fået et bredere aktivitetsmønster, og at danskerne i højere grad end tidligere skifter mellem aktiviteter. I 2016 gik børn og unge på landsplan således i gennemsnit til 3 aktiviteter, mens tallet i 2020 var 3,9 aktiviteter i gennemsnit. Børn og unge i nordsjællandske kommuner havde i 2020 i gennemsnit gået til 4,7 aktiviteter, og tendensen til at dyrke flere aktiviteter synes altså især at gøre sig gældende her. Også blandt voksne ser man tendens til, at voksne dyrker flere aktiviteter end tidligere. I 2016 dyrkede voksne på landsplan i gennemsnit 2,7 aktiviteter, mens antallet af aktiviteter i gennemsnit var 3,8 i 2020 (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022).

Det bredere aktivitetsmønster er værd at notere sig, da det kan stille krav til idrættens anlæg og rammer. Den øgede tilbøjelighed til at dyrke flere idrætter sker inden for store idrætter, mellemstore idrætter og nicheidrætter, men væksten vil opleves vidt forskellig. Der skal så at sige mindre til enten at fordoble eller halvere deltagerkaren i mellemstore idrætter eller nicheidrætter.

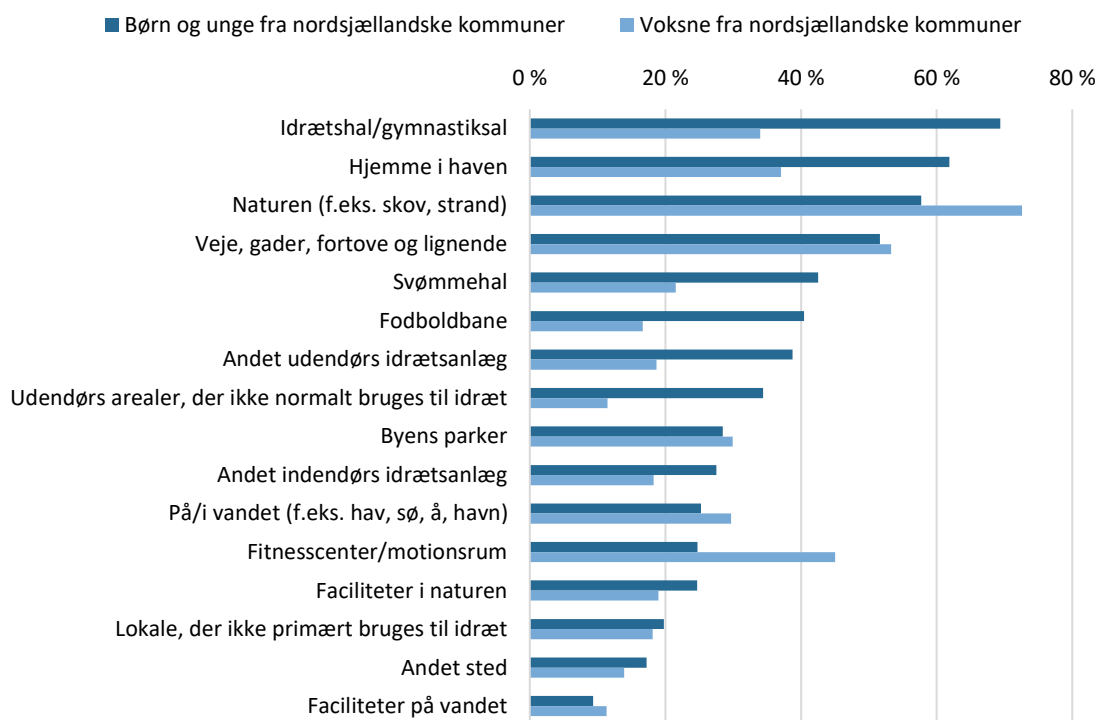
Brug af faciliteter og arenaer til sport og motion

Omdrejningspunktet for dette notat er faciliteter til sport og motion, og derfor er det også relevant at se på, hvilke arenaer børn, unge og voksne benytter. Brug af faciliteter og arenaer hænger sammen med aktivitetsvalg, og der ses derfor store forskelle mellem børn, unge og voksne. Som med børn og unge har det været nødvendigt at trække på data fra den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner, hvorfor tal for børn og unge såvel som voksne baserer sig på et udsnit fra udvalgte nordsjællandske kommuner. Opgørelsen udtrykker således nærmere et regionalt end kommunalt billede.

I de nordsjællandske kommuner har børn og unge primært benyttet traditionelle dedikerede idrætsanlæg såsom haller/sale, svømmehaller, indendørs idrætsanlæg, fodboldbaner og udendørs idrætsanlæg. Derimod har voksne i de samme kommuner primært foretrukket udendørsområder som naturen, vandet, fortove, parker og stier samt fitnesscentre/motionsrum. Figur 2 nedenfor viser andelen af børn og unge samt voksne i de

nordsjællandske kommuner, der har benyttet de forskellige typer faciliteter inden for det seneste år. Figuren er rangordnet efter andelen af børn og unge, der har brugt de forskellige typer faciliteter/arenaer.

Figur 2: Anvendte arenaer til sport og motion (pct.)

Figuren kommer fra 'Danskernes motions- og sportsvaner og viser, hvilke arenaer henholdsvis børn og unge (7-15 år, n=283) samt voksne borgere (over 16 år, n=453) fra de nordsjællandske kommuner har benyttet inden for det seneste år.

Undersøgelser af borgernes vurdering af idrætsfaciliteter og arenaer til sport og motion viser generelt, at borgerne er tilfredse, og at mangel på faciliteter eller steder til idræt ikke yder nævneværdig indflydelse på, om børn, unge eller voksne er aktive med sport eller motion (Rask, Petersen, Hansen, & Eske, 2022).

I forlængelse heraf har det i dette notat været muligt at se specifikt på, hvordan forskellige aldersgrupper blandt voksne i Gentofte Kommunen oplever muligheden for at være fysisk aktive⁷. Tallene bekræfter den overordnede tilfredshed, og voksne i Gentofte oplever generelt at have gode muligheder for at være fysisk aktiv og dyrke idræt, hvor de bor. Der er dog visse forskelle mellem voksne i forskellige aldersgrupper. Voksne (25-59 år) og ældre (60+ år) borgere oplever generelt at have bedre muligheder for at være fysisk aktive end de unge borgere (15-24 år). Det er kun i de kommercielle idrætsfaciliteter og i de udendørs idrætsanlæg, at andelen af aldersgrupperne, der oplever at have gode muligheder for at være fysisk aktive, er lige store. I alle de andre arenaer; 'på eller i vand', 'veje, stier og fortove', 'grønne områder', 'hjemme hos mig selv' og 'indendørs idrætsfaciliteter' er det i

⁷ Undersøgelsen 'Danmark i Bevægelse' spurgte respondenterne i Gentofte, i hvilken grad de oplevede at have gode muligheder for at være fysisk aktive i en række forskellige arenaer.

aldersgruppen af unge (15-24 år), at den mindste andel oplever at have gode muligheder for at være fysisk aktive (Ibsen, Elmose-Østerlund, & Høyer-Kruse, 2021a).

Opsummering

Som det fremgår, har den overordnede tendens de senere år været, at borgerne dyrker flere forskellige aktiviteter og er aktive i flere regi på samme tid. Børn og unge kombinerer typisk deltagelse i foreningsidrætten med at være aktive på egen hånd og/eller i et kommercielt center, mens voksne især er aktive på egen hånd i kombination med at dyrke foreningsidræt og/eller være aktiv i kommercielt regi.

I forlængelse af de forrige analyser, hvor fokus har været den overordnede idrætsdeltagelse, organiseringsformer, aktivitetsvalg og brug af arenaer til idræt, sport og motion, zoomer boksen nedenfor ind på børn, unge, voksne og ældre. Der er store forskelle på, hvad der kendetegner deres idrætsdeltagelse, og forskellene er væsentlige at medtage i arbejdet med at skabe principper for fremtidens idrætsfaciliteter i kommunen.

Boks 2: Tendenser i børn, unge, voksne og ældres idrætsdeltagelse

Børn og unge

Blandt børn (7-15 år) fylder forskellige former for foreningsaktiviteter en stor del af idrætsbilledet. En stor del af disse aktiviteter foregår i de traditionelle dedikerede faciliteter, og der vil derfor også være behov for at prioritere dem fremover. De senere år har der været vækst i antallet af foreningsmedlemskaber i Gentofte Kommune, og selvom antallet af børn vil falde de næste år, vil der formentligt ikke komme mindre pres på de traditionelle, dedikerede faciliteter.

Blandt de unge (15-24 år) synes der at være en tendens til at søge mere uformelle fællesskaber, som man f.eks. kender det fra kommercielle fitnesscentre. Samtidig er der en begyndende bevidsthed om, at unge fravælger foreningerne, hvilket blandt andet kan hænge sammen med fokus på konkurrence – man skal kort sagt dygtiggøre sig for at komme på førsteholdet og tage til turneringer i hver weekend – men de unge vil i stigende grad bare gerne mødes og dyrke idræt, fordi de hygger sig med det og finder en glæde i den uformelle, legende tilgang. Dette er vigtigt for især foreninger og facilitetsledere at være opmærksomme på.

Voksne og ældre

For de voksne (25-59 år) og ældre (60+ år) vil idrætsbilledet formentligt fortsat være domineret af de store idrætter for voksne, som gør sig gældende i kommunen i dag. Med afsæt i landsplan skal her specifikt peges på gå- og vandreture, løb og styrketræning, der alle har været store idrætter (dyrkes af 15 pct. eller flere) de seneste 20 år samt til dels svømning, som bortset fra 2011 også har været en stor idræt. Det er forventeligt, at disse aktiviteter også vil dominere i 2035, og spørgsmålet er derfor, hvorvidt og eventuelt hvordan disse selvorganiserede aktiviteter skal støttes kommunalt gennem offentlige faciliteter eller via støttepunkter i naturen.

Der vil være en stor vækst i gruppen af ældre borgere over de næste 10 år. Denne gruppe er mere aktive end tidligere, og de dyrker gerne forskellige former for organiserede aktiviteter. En del ældre vælger også at være aktiv i fitnesscentre, som der findes relativt få af i Gentofte (i kommunen er der mere end 6.200 borgere pr. fitnesscenter, mod 3.900 og 5.300 borgere pr. fitnesscenter på henholdsvis landsplan og i Region Hovedstaden). Det kan give anledning til overvejelser om, hvis og eventuelt hvordan kommunen kan understøtte en forventet øget efterspørgsel på fitnessstræning for ældre, når der i forvejen er kommercielle aktører på markedet.

Del 3: Udfordringer, dilemmaer og indsatser

Mens del 1 og 2 har haft fokus på arenaer til sport og motion samt borgernes idrætsvaner, er fokus i del 3 på, hvad tendenserne betyder for fremtidens idrætsfaciliteter i kommunen. Det gøres ved at pege på en række udfordringer, dilemmaer og indsatser, som i forskelligt omfang kan være relevant at beskæftige sig med i fremtiden. Det gøres ved at fokusere på følgende tre områder:

- 'Tilbud og aktiviteter til borgere'
- 'Behov og tendenser i arenaer til sport og motion'
- 'Natur og grønne områder'.

Tilbud og aktiviteter til borgere

Forskydningerne i danskernes idrætsvaner de senere år har udfordret den vante måde at organisere idrætten på, og idrætsbilledet præges i dag af flere aktører end tidligere. Foreningsidrætten har på landsplan tabt terræn, og vi ser tendenser til, at mange aktive veksler mellem at være aktive i forskellige regi. Selvom foreningsidrætten ikke har tabt terræn i Gentofte Kommune, åbner tendenserne for overvejelser om, hvem der fremover skal stå for at skabe tilbud og aktiviteter til borgerne i kommunen. Herunder, om der kan være behov for, at de større idrætsanlæg i kommunen i højere grad bliver optaget af, hvordan de også kan være relevante for borgere, som ikke er medlemmer af foreninger. Herunder er fremhævet tre mulige veje for anlæg, som varierer i forhold til anlæggenes involvering i aktiviteterne:

- **Øget tilgængelighed via online booking**
En relativ simpel måde at øge tilgængeligheden, hvor anlæggene ikke direkte er involveret i aktiviteter, er at give borgere (i og uden for foreninger) mulighed for at være aktive i kommunens idrætsanlæg via online booking. Der kan tænkes i forskellige aktiviteter og anlæg, og onlinebooking kan måske være relevant i nogle af de decentrale anlæg på skoler, hvor brugerne umiddelbart kun efterspørger et aktivitetsareal og ikke er optagede af fællesarealer. En af fordelene ved onlinebooking er den høje grad af fleksibilitet, som kan være særlig væsentligt for de 18-39-årige, som er de mindst idrætsaktive aldersgrupper i kommunen. Hvorvidt det vil øge borgernes samlede idrætsdeltagelse, er dog tvivlsomt, da denne form for aktiviteter formentligt primært er relevant for dem, der allerede er aktive.
- **Samarbejde om aktiviteter mellem foreninger og anlæg**
En af de tydeligste tendenser blandt unge er ønsket om at prøve mange aktiviteter og være aktive med vennerne på tværs af alder og køn. Aktiviteter i foreninger har traditionelt været opdelt på netop alder og køn, og der kan derfor være behov for et supplerende tilbud, hvor der er plads til forskellige køn og aldersgrupper, og hvor det er nemt og relativt uforpligtende at deltage. Det kunne f.eks. ske i et samarbejde mellem anlæg og foreningerne, hvor anlægget påtager sig en koordinerede rolle for foreninger, som tilsammen kan tilbyde en række forskellige aktiviteter. Anlægget kan også tage en mere aktiv rolle ved at stå for enkelte aktiviteter. Det vil være centralt med aktiviteter,

som det er relativt fleksibelt at deltage i og som indholdsmæssigt tiltaler unge. Tilgangen vil også kunne tænkes for andre målgrupper som eksempelvis ældre.

- **Idrætsanlægget som aktivitetsudbyder**

I forlængelse af ovenstående kan man også forestille sig en model, hvor anlægget påtager sig en rolle som aktivitetsudbyder, som man f.eks. kender det i svømmeanlæg og i Game Streetmekka⁸. Det kan ske på områder, hvor der ikke umiddelbart findes foreningstilbud, men hvor der synes at være et behov. Man kunne også forestille sig, at anlæg fokuserede på udvalgte målgrupper, som kendetegnes ved at have lav idræts- og/eller foreningsdeltagelse.

Fælles for de ovenstående indsatser er, at de umiddelbart ikke kræver særlige anlæg eller faciliteter, men nærmere skal iværksættes ved at prioritere midler til aktivitetsmedarbejdere og tid i anlæg.

Behov og tendenser i arenaer til sport og motion

Gentofte Kommune har en facilitetsdækning, som er på niveau med landsplan og bedre end den, man finder i Region Hovedstaden. Mulighederne for at udbygge facilitetsmassen fremover er begrænset, da kommunen er fuldt udbygget. I det følgende er fokus på forskellige perspektiver vedrørende arenaer til sport og motion.

- **Plads til fremtidens idrætsaktiviteter**

Gennemgangen af børn, unge og voksnes idrætsvaner inddelte aktiviteter i tre kategorier ud fra deres tilslutning: store idrætter dyrkes af over 15 pct. af borgerne, mellemstore idrætter dyrkes af 7-15 pct., mens nicheidrætter samler færre end 7 pct. af borgerne.

Ser man på udviklingen de seneste 15 år, så gælder, at der er en vis stabilitet, når det kommer til de store idrætter. De idrætter, som er store i dag, er i hovedtræk også de idrætter, som var store for 15 år siden. Omvendt er der mere dynamik, når det kommer til mellemstore idrætter og nicheidrætter. Tilgang eller frafald inden for disse aktiviteter kan på relativt kort tid betyde, at de skifter fra den ene kategori til den anden.

Det er forventeligt, at der også fremover vil være en vis stabilitet i tilslutningen til særligt de store idrætter. Mange af de store idrætter for børn og unge kendetegnes ved, at de typisk dyrkes i et idrætsanlæg, og på den baggrund er det forventeligt, at der fremover i Gentofte Kommune også vil være behov for haller, sale, svømmeanlæg og boldbaner. Det ændrer det faldende børnetal som tidligere nævnt formentligt ikke på.

Med det in mente vil det være relevant at holde øje med udviklingen inden for særligt de mellemstore idrætter. Den øgede bredde i aktivitetsmønstret, som vi ser i disse år, vil formentligt medføre stigning i deltagerantallet indenfor en række aktiviteter, som

---

⁸ Se mere her: <https://game.ngo/da/koebenhavn/>

kan betyde, at mindre aktiviteter vokser sig større. Det kan presse på for overvejelser om, hvad der skal til, for at en aktivitet skal understøttes anlægsmæssigt – enten ved nyopførelse eller tilpasning i eksisterende anlæg. Det kan i den forbindelse være relevant at drøfte principper for, hvad der skal til, for at en aktivitet skal understøttes pladsmæssigt – skal der f.eks. være krav om et vist antal aktive, en særlig organisatorisk tilknytning og/eller relevans for særlige målgrupper? Sådanne overvejelser kan være gode at tage på et generelt plan, så man står bedre rustet, når konkrete sager opstår.

- **Rum til det sociale fællesskab**

Det forpligtende fællesskab er en grundpille i det frivillige foreningsliv og et væsentligt element i folkeoplysningsloven, som danner baggrund for en stor del af kommunens indsats på idrætsområdet. Det er derfor også interessant at interessere sig for, hvordan idrætsanlæg bakker op om det sociale liv.

Inden for idrætsbyggeri har der traditionelt været meget fokus på den funktionelle del – dvs. hvor mange kvadratmeter hal, hvor stort et svømmebassin, eller hvor meget opbevaringsplads, der kan skabes. Men det sociale aspekt spiller en vigtig rolle for børn og unge såvel som voksne, og derfor er det også vigtigt at indtænke plads til dette. De senere års fokus inden for idrætsbyggeri har netop haft fokus på 'mødesteder', hvor der søges at skabe plads til mødet før og efter selve aktiviteten.

En stor del af de indendørs idrætsanlæg i Gentofte Kommune findes i forbindelse med skoler, hvor det notorisk har vist sig svært at skabe gode rammer for det sociale fællesskab. Også i Gentofte Sportspark har man prioriteret aktivitetsarealer frem for mødesteder i form af cafe eller åbne opholdsrum, og derfor kan der være behov for at se på, hvordan man kan arbejde med at skabe gode mødesteder for de aktive frem for kun at tænke i nye aktivitetsarealer. Bedre forhold for de sociale mødesteder vil umiddelbart kunne komme et større antal foreninger til gavn, mens opgraderingen af et specifikt aktivitetsareal omvendt vil have et mere snævert fokus.

- **Muligheder for aktiviteter på tværs af foreninger**

Det bredere aktivitetsmønster og tilslutning til forskellige regi afspejler blandt andet et ønske om øget fleksibilitet blandt de aktive samt at kunne dyrke flere aktiviteter i kombination. Mange kombinerer f.eks. at være aktiv inden for hold- eller boldspil med også at gå i fitnesscenter, hvor fokus er på styrke- og konditionstræning.

Et udviklingstiltag, der tidligere har været drøftet i kommunen, har været ønsket om at etablere et fælles styrketræningstilbud for foreninger i Gentofte Kommune (Forsberg og Rask, 2021). Det er et tilbud, som mange foreninger efterspørger, men få aktuelt får imødekommet i kommunale lokaler. Et styrketræningstilbud kunne ud over at imødekomme et umiddelbart behov for denne type aktivitet også være et sted, hvor aktive på tværs af hold og foreninger kunne mødes, og det vil som tilfældet med de sociale mødesteder kunne skabe gavn for et større antal foreninger.

- **Inkluderende idrætsanlæg**

Man ser i Gentofte Kommune en ulighed i kønnes deltagelse i foreningslivet og blandt brugerne af de kommunale idrætsanlæg, som især gør sig gældende blandt 19-24-årige samt voksne på 60 år eller derover.

I forhold til at fremme idrætsdeltagelsen blandt begge køn er det relevant at spørge, om ovenstående udgør et problem. Det spørgsmål var netop et fokuspunkt i DGI Storkøbenhavns analyse, *State of The City* (2018) som peger på tre problemer ved kønsulighed i foreningsidrætten. For det første er det problematisk set ud fra en fordelingspolitisk betragtning, for det andet er det problematisk i forhold til kønnes lige mulighed for at indgå i civile, foreningsbaserede fællesskaber, og for det tredje er det problematisk, at kvinder i større grad er overladt til selv at købe sig til idrætsaktivitet på det kommercielle marked.

Der har de senere år været en del fokus på at tilpasse idrætsfaciliteter til piger og kvinder, og det vil der i et ligestillingsperspektiv fortsat være behov for. I forlængelse heraf vil der også være behov for at tænke universelt design ind i byggeri og renovering, så idrætsfaciliteterne også henvender sig til de borgere, der har forskellige funktionsnedsættelser, særlige behov eller er gangbesværede. Musholm ved Korsør er et eksempel på et idrætsanlæg, der er tilgængeligt for alle, og med tanke på den store andel af idrætsaktive, ældre borgere, der forventes at komme, kunne forskellige idéer og løsninger fra det universelle design tages med videre i fremtidige renoveringer og byggerier således, at kommunens idrætsfaciliteter er for alle borgere og ikke kun de raske eller funktionsduelige.

- **Belastningsudjævning**

En af udfordringerne på facilitetsområdet er, at de spidsbelastes. Flere ønsker at benytte svømmehaller og haller om vinteren i eftermiddagstimerne, og om sommeren flokkes fodboldspillerne om at benytte fodboldbanerne i samme tidsrum. Det er derfor en fordel, hvis belastningen kan jævnes mere ud – både tidsmæssigt, stedsmæssigt og aktivitetsmæssigt.

Hvor anlæggelsen af kunstgræsbaner har betydet, at fodboldforeninger har kunnet forlænge deres sæson betragteligt, kunne det overvejes, om en tilsvarende etablering af 'vinterfaciliteter til sommeraktiviteter' ville kunne gøre det samme for forskellige sportsgrene. I USA er der eksempelvis bygget en indendørs ro-facilitet, WMS Boathouse at Clark Park, til vintertræningen, og brugen af såkaldte 'domes' vinder frem over alt. Det er store, oppustelige konstruktioner, der kan sættes over forskellige faciliteter, der traditionelt set kun bruges i sommerhalvåret. Den islandske klub Íþróttafélagið Hamar Hveragerði har i mange år brugt en dome over deres fodboldbane, ligesom Aarhus Beachvolley Club har kunnet spille hele vinteren igennem takket være deres 'beachdome'. Domes ville eksempelvis kunne etableres over Gentoftes mange tennisbaner, så der også kunne spilles på banerne i vintersæsonen. Fordelen ved sådanne domes er, at de sammenlignet med mere permanente faciliteter er billige at etablere, de

har en lav grad af vedligehold og drift, de kan let pakkes sammen og flyttes til enten nye lokationer eller til andre kommuner, hvis behovet for en dome svinder.

- **Tilpasning og renovering af idrætsanlæg**

I takt med at nye aktiviteter vinder frem og andre mister terræn, kan der være behov for gradvist at tilpasse anlæggenes aktivitetsarealer til nye aktiviteter. Tilpasningen kan også forårsages af forandringer i brugerskaren, som eksempelvis kan blive et resultat i takt med, at der kommer flere ældre i kommuner. Som eksempler på en sådan modificering med henblik på at gøre faciliteter mere relevante for ældre kan nævnes investering i gå-fodboldmål, som indbyder til nye spiloplevelser for ældre, ny opstregning på tennis- og badmintonbaner, som kan betyde, at der (også) kan spilles det noget mere skånsomme pickleball⁹, og måske kan der arrangeres aktiviteter som f.eks. bueskydning eller thai-chi, sportsgrene der dyrkes af mange ældre i flere asiatiske lande. Indtog af andre målgrupper kan på lignende vis kræve tilpasninger, som alt efter målgruppen formentlig vil have en anden karakter end den, der er fremført ovenfor.

- **Nybyggeri**

Gentofte Kommune er fuldt udbygget, og det skaber særlige begrænsninger for udvidelse af facilitetsmassen. Kommende idrætsanlæg kan tænkes på flere måder alt efter, om der er tale om deciderede idrætsanlæg eller idrætsanlæg, som kommer til at være en del af andre kommunale bygninger.

Bæredygtighed er de senere år er blevet et centralt emne, når det kommer til idrætsanlæg. Fokus på bæredygtighed er blevet accelereret af energi- og forsyningskrisen, og der synes at være en forståelse af, at det mest bæredygtige byggeri er det, der ikke bygges, eller det som allerede er bygget. Derfor er det vigtigt at undersøge, om de eksisterende faciliteter udnyttes tilstrækkeligt, eller om anvendelsen kan optimeres således, at der ikke bygges unødigt. Samtidig skal der også arbejdes på at identificere faciliteter, der gennem transformation kan gøres egnede til de ønskede aktiviteter, samt tage højde for elementer som genanvendelse og transportafstande. Selv Lokale og Anlægsfonden, der traditionelt har været involveret i mange idrætsbyggerier, vil fremover spørge fondsansøgere om "hvor lidt de kan nøjes med at bygge" ud fra en bæredygtighedstankegang (Gerner, 2023). Umiddelbart har Gentofte Kommune ikke de store, gamle industri- og havneområder, der normalt har dannet rammen for denne type af transformationer, men måske er det heller ikke disse store, rå haller, der er mest behov for, med tanke på den nuværende dækningsgrad af haller, og den fremtidige, demografiske udvikling.

Skal man bygge deciderede idrætsanlæg bør man, med tanke på den begrænsede plads og ressourcespørgsmålet, tænke på, hvordan man kan få plads til mest mulig idræt. Det kan være ved at tage alle flader i brug, når det gælder sociale opholdsrum såvel som aktiviteter, ligesom det også kan være relevant at overveje, om bygningen skal

---

⁹ Pickleball er kort fortalt tennis i mini-format. Det er let at gå til og en af de hurtigst voksende sportsgrene i USA og Canada

dimensioneres således, at der kan tænkes flere aktivitetsflader ovenpå hinanden. To illustrative eksempler på denne tilgang er Frederiksbjerg Skole i Århus og Konditaget Lüders i Nordhavn samt Sportstårnet, som er en ide udarbejdet af Werk Arkitekter. Nærmere beskrivelser kan af disse projekter og ideer fremgår af bilag 1.

Tænkeligt er det også, at idrætsanlæg fremover kommer til at blive etableret som en del af andre kommunale anlæg. I Gladsaxe Kommune har man i forbindelse med etablering af anlæg til vandafledning etableret idrætsfaciliteter, mens man i Silkeborg Kommune har lagt et stort betondække over en motorvejsstrækning, som rummer Nordeuropas største skateareal. Nærmere beskrivelse af betondække og skateareal findes i bilag 1.

Natur og grønne områder

Den mest benyttede facilitet for fysisk aktivitet er ikke et decideret idrætsanlæg, men naturen. 88 pct. af de idrætsaktive voksne borgere i Gentofte benytter naturen som rammen for deres sports- og motionsaktiviteter, mens to tredjedele benytter fortove, veje og stier. For børnene er naturen, udeområder og parker og haver også vigtige rammer for deres aktiviteter.

Naturens betydning som rammer om sport og motion kan variere, og for mange børn og unge er aktiviteter i naturen formentlig et supplement til andre aktiviteter, mens flere voksne har naturen som eneste arena. I det følgende er fokus på forskellige indsatser, der kan være relevante indenfor området.

- **Skab mødesteder**

I Gentofte Kommune er der relativt få, store grønne arealer, men kysten mod øst og Jægersborg Dyrehave mod nord gør det muligt at komme væk fra de bebyggede områder. Ydermere er der to store slotshaver i kommunen, der er åbne for borgerne, men rangerer under staten. Det er derfor en relevant overvejelse, hvordan borgernes adgang til og brug af den relativt sparsomme natur og de frie områder understøttes bedst muligt.

Det kan være værd at skabe 'støttesteder' eller mødesteder for løbere, vandrere, cyklister og lignende selvorganiserede grupper, så kommunens borgere oplever, at der er lettere adgang til og -brug af disse naturområder. Støttestederne kan ud over at udgøre centrale mødesteder, også indeholde funktioner, som gør det muligt at låse tøj inde, mens man er aktiv, få vasket sin cykel samt komme på toilettet. Eksempler på sådanne støttesteder kunne være trailcentrene i Svendborg, Skanderborg og på Rytterknægten samt Mødestederne i Tarup-Davinde eller The Shelter i Kibæk - nærmere beskrivelse findes i bilag 1.

Man kan i tillæg hertil også arbejde med egentlig træningsredskaber. Det har Gentofte Kommune forsøgt i 2023 med opstilling af træningsredskaber af høj kvalitet på to

udvalgte steder i kommunen. Mange borgere gjorde brug af muligheden for at bruge redskaberne i det fri og ønsker, at forsøgene skal fortsætte.

Træningsredskaber og andre former for støttepunkter behøver ikke kun at blive etableret i relation til idrætsanlæg, men kan også etableres i grønne områder eller byens øvrige rum. Det er vigtigt at stederne 'programmeres' tydeligt, så borgerne ikke er i tvivl om dets funktion eller tiltænkte brugergrupper. På den måde kan der skabes forskellige, lokale destinationer, hvor borgerne kan møde hinanden i forbindelse med idræt, motion, leg, ophold, afslapning eller blot som et knudepunkt for gående, cyklende eller løbende.

- **Skab adgang til naturen**

Langs halvdelen af kommunens kystlinje løber Kystvejen, der er en attraktiv færdselsåre for cyklister og gående. Mellem borgerne på Kystvejen og Øresund er der en barriere i form af en høj, rå betonkant og store bølgebrydende sten. Hvis denne barrierer åbnes op, og der skabes forbindelser ud til vandet i Øresund, vil flere borgere kunne nyde naturen og dyrke rekreative aktiviteter her. Som det er nu, er der lange ventelister til kommunens få eksisterende havbadeanstalter og havsportsklubber, og en del af borgerne er derfor reelt set afskåret fra vandets glæder. I Danmark er der flere eksempler på, hvordan der kan anlægges sådanne 'forbindelser' mellem borgeren og havet, eksempelvis projektet 'Shores' på Langeland og 'Liv i Vandkanten' i Glyngøre – se yderligere i bilag 1. I begge tilfælde er faciliteterne relativt lave i højden, de er bygget på kanten af et eksisterende bølgeværn, og deres formål er at gøre vandet tilgængeligt for borgerne.

Afrunding

Nærværende notat har skitseret sports- og motionsvanerne blandt kommunens borgere og givet et indblik i, hvilken retning tendenserne på landsplan bevæger sig i. Gentofte Kommune er en kommune uden megen 'fri plads' til at anlægge nye faciliteter, og de faciliteter, der allerede er anlagt, kan ikke rigtigt brede sig ud over de eksisterende matrikler grundet den tætte bebyggelse. Derfor vil eventuelle facilitetsbyggerier skulle udnytte pladsen fuldt ud, og få mest muligt ud af kvadratmeterne hele året rundt.

Samlet set er det derfor værd at overveje hvilke faciliteter der bygges, renoveres eller fjernes i fremtiden, men også hvilke aktiviteter, både idrætslige og sociale, der muliggøres i faciliteterne således, at de kommunale ressourcer tilgodeser flest mulige grupper af borgere. Det gælder både i de faciliteter der typisk benyttes af foreningerne, men også i alle de supportfaciliteter, støttepunkter og anlæg der muliggør og understøtter hele den selvorganiserede idræt.

Slutteligt vil vi runde af med en pointe fra Lokale og Anlægsfonden, der er kommet frem under udarbejdelsen af dette notat: Inspiration og idéer fra andre lokalmiljøer og fra den internationale scene er godt, men de ressourcer og den tid der bruges på at skabe lokalt forankrede udviklingsprocesser med udgangspunkt i de lokale behov, er de ressourcer der er bedst givet ud, i arbejdet med at skabe gode, benyttede faciliteter.

Referencer

- DGI Storkøbenhavn. (2018). *State of the City - Hvordan udvikler vi idrætten i Hovedstaden?* København: DGI Storkøbenhavn.
- DIF & DGI. (2021). *Bevæg dig for livet - Gentofte Kommune*. Mats Joe Bordaconni.
- Forsberg, P. & Rask, S. (2021). *Afdækning af behov for styrketræningstilbud til foreningsidræt i Gentofte Kommune*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.
- Gerner, J. (2023). Fremover vil vi udfordre ansøgere på, om der i det hele taget er behov for nybyggeri. *Idrætsmonitor*. Hentet fra <https://idrætsmonitor.dk/debat/art9299733/Fremover-vil-vi-udfordre-ans%C3%B8gere-p%C3%A5-om-der-i-det-hele-taget-er-behov-for-nybyggeri>
- Ibsen, B., Elmoose-Østerlund, K., & Høyer-Kruse, J. (2021a). *Tabeller fra analyse af kommunale forskelle i bevægelsesvaner i fritiden*. Odense: Institut for Idræt og Biomekanik, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.
- Ibsen, B., Elmoose-Østerlund, K., & Høyer-Kruse, J. (2021b). *Kommunale forskelle på danskernes bevægelsesvaner – årsager og forklaringer*. Odense: Institut for Idræt og Biomekanik, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.
- Jørgensen, P. (2009). Kapitel 4 - Gentofte Kommunes idrætspolitik 2000-2007 – Mellem faciliteter og målgrupper. I B. Ibsen, *Nye stier i den kommunale idrætspolitik* (s. 121-164). København: Idrættens Analyseinstitut.
- Pilgaard, M. (2016). *Idræts- og bevægelsespolitikken i Gentofte Kommune*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.
- Rask, S., & Pedersen, J. R. (2021). *Staus på idræts- og bevægelsespolitikken i Gentofte Kommune. Evaluering af idræts- og bevægelsespolitikken 2017-2029*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.
- Rask, S., Petersen, F., Hansen, K., & Eske, M. (2022). *Danskernes Sports- og motionsvaner 2020 - Baggrundsrapport*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Bilag 1: Udvalgte eksempler på idrætsbyggeri

Frederiksbjerg Skole i Århus og Konditaget Lüders i Nordhavn

På Frederiksbjerg Skole i Aarhus, samt Konditaget Lüders i Nordhavn er kvadratmeterne udnyttet optimalt. Her er de horisontale tagflader udnyttet til at skabe aktivitetsområder i form af streetbasketbaner, udendørs træningsarealer, pannabaner, små multiboldbaner og lignende. På Frederiksbjerg Skole benyttes faciliteterne selvfølgelig af eleverne i hverdage, mens det om aftenen og i weekenden benyttes af børn og unge der mødes og spiller selvorganiseret basket, fodbold, bordtennis og lignende. Konditaget Lüders er åbent døgnet rundt og indbyder især til udendørs træning, samtidigt med, at det er et udsigtspunkt over den nye bydel.

Sportstårnet

Et andet bud på at udnytte byens flader handler om at skabe flere flader. Werk Arkitekter har med deres koncept 'Sportstårnet' givet et bud på, hvordan en klassisk 'flad facilitet' kunne stables i flere etager. Byggeriet er udført i bæredygtige materialer og samlet på en måde, hvor det også er let at adskille og genanvende ved byggeriets livsfaseophør. På den måde kan der afvikles mere aktivitet pr. anvendt kvadratmeter, og foreninger vil opleve at have deres aktiviteter samlet på et mindre område. Banerne ligger ovenpå hinanden med mellem 6 og 9 meters effektiv spillehøjde, så anlægget egner sig bedst til træning.

Nordeuropas største skatepark

I Silkeborg Kommune har de lagt et stort betondække over en del af motorvejen der løber gennem den nordøstlige del af byen. De 6.000 m² er udnyttet til at skabe Nordeuropas største skateareal, mens de resterende 4.000 m² endnu er uudnyttet. Med denne overdækning bliver motorvejen ikke en opdeling af byen, men nærmere en form for samlingspunkt mellem bydelene. Gentofte Kommune gennemskæres på samme måde af Helsingørmotorvejen der løber parallelt med Lyngbyvej, samtidigt med, at der er tre jernbanelinjer der løber gennem kommunen.

Trailcentre og Mødesteder

I Svendborg, Skanderborg og på Rytterknægten er der bygget såkaldte trailcentre, mens der i Tarup-Davinde er etableret 'Mødestederne' og Kibæk har 'The Shelter'. Det er faciliteter, der fungerer dels som facilitet og dels som socialt mødested for alle dem, der dyrker idræt i skovene, på stierne eller for den sags skyld gaderne. På disse steder er der skabe til opbevaring af skiftetøj og mad, overdækkede områder, der er mulighed for at vaske mudder af sko eller cykler, der kan være en lille teknisk bane til MTB-øvelser, hestetøjring, stativer til opvarmning og styrketræning, bålplads, shelters og mange andre ting. Kendetegnene for alle stederne er, at de indbyder alle de selvorganiserede grupper til at mødes og have et fælles udgangspunkt for deres forskellige aktiviteter.

At skabe adgang til sundet

På Langeland har projektet 'Shores' til formål at gøre øen til et hotspot for vandaktivitet ved gennem forskellige anlæg og faciliteter at gøre vandet mere tilgængeligt for borgere og besøgende. Samtidigt arbejdes der med projektet 'Liv i Vandkanten' i Glyngøre på at gøre den nye ydermole til et rekreativt knudepunkt for oplevelser på og ved vandet. Udover klassiske elementer som havbade og udspringstårne handler det meget om at gøre det muligt for borgerne at komme over bølgeværnet og ned til vandet, hvorfra der kan sejles kajak, SUP'es, tages på UV-jagt eller svømmes havsvømning. I begge tilfælde er der tale om relativt enkle og arkitektonisk flotte løsninger, der gør det muligt for borgerne at tilgå havet, fremfor blot at kigge ud over det.

